

ՎԵՐԱԳԱՅԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

1863 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

ՃՈՒՄԱ ԻՐԹԵՍԻ

ՆԻՄԵՐՈ 56

Ի Յ Լ Ե Ն

1863 Նոյեմբեր :

Ղենապը Հագգ հիւ պիր քիմնէյէ քէ տէր վիրմեսին :

Վազէթամըը նէջը իթմէյէ զաշայաճաղըմըզ վագթ , հէր նէ գատար անն հէր տիրիւ կիւճիւքլէրինէ ճանսիփէրանէ կէօյիւս վէրիպ՝ հէր թարափտան կէլէճէք օլան իկթիլափաթըն էօնիւնիւ ալապլմէյէ մուավֆագ օլմուլ ուտուգ իոէ տէ , խասթըզ կիւզիւստէն զուհուր իտէճէք միւշքիւլաթըն չարէսինի տիւշիւնէմէտի իտիք :

Մալիւմ տիւր քի , կէչէն Ղումա իրթէսի կիւնքի չըգարաճաղըմըզ պէօյիւք Վէրագայը Գէօչէնապէսէն նէջը իտիւպ՝ նէվմը մեզքիւր տէ նէշ օլունաճագ օլան քիւչիւք Վէրագա տմիսի Ղումա իրթէսի կիւնքիւնէ պըրաղըմը իտի :

Լաքին Ղումապիւնիւ միւլէլիֆի զագէթա էօյլէ պիր խասթալըղա տիւշար օլտուգ , քի զանն իտէրիզ պիր միւտաթիթ սիւրէճէք տիր , Վէպու սէպէպտէն էօթիւրիւ զագէթամըզըն տախի նէջը միւմքին օլաւմամը տըր :

Վագաա չոգ տէֆա վուգու պուրտուղու միսիլիւ , պիզիմ միլէթտէ պիր զագէթանն մուհարրի խասթէ օլտուգտա , միւտաթիթը խասթալըղնտա զագէթասընն նէջընի մէն իթմէք պիր ուտուլ կիպի օլմուլ իսէ տէ , պիզէր անլէր կիպի օլմասընը իսթէմէյիզ :

Իմտի՝ պիր իքի հաֆթա գատար քիւչիւք նումըրօ Վէրագատան եալընըզ նէջը իտէքէ՝ միւշթէրիլէրիմիզին 10—15 կիւն գատար զագէթամըզըն հէր նումըրօլարընը թէքմիլ ալամա , աճաղարը իչիւն , ալֆընը տիլէմէյէ մէճպուր օլաճաղըզ :

Վէ իլէրուտէ միւշթէրիլէ իմիզին հագգընընէմէմէք իչիւն , ալմատըզլարը նիւմէրօլարընն եէրինի տօլտուրաճաղըզ :

Թաշապարտան կէլէն պիրգաչ մէքթիւպլէրին ճէվապլարընն եաղըմատըղը պուսէպէպէ մէպնի օլտուղու՝ տախի իկթար օլունուք :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Ելաիկէ գայմագամըզը՝ Գարա հիւար սահիպի գայմագամը էսպազ իզգէթու Բասիկէֆէնտիյէ :

Իչ էլ գայմագամըզը՝ Ելաիկէ գայմագամը սապըզ , իզգէթու Լօմէր Լութիֆի փաշայէ :

Քիլիս գայմագամըզը՝ Հալէպ բուսումաթ նաղըրը սապըզ , իզգէթու Թաշիքէֆէնտիյէ :

Պիրէճիք գայմագամըզը՝ Լնթապ գայմագամը սապըզ , թիֆաթու Բիւշտի պէյէֆէնտիյէ :

Լնթապ գայմագամըզը՝ Պիրէճիք գայմագամը սապըզ , թիֆաթու Սատըզ պէյէ իհալէ պուրուլմուլ տուր :

Լիլիս հիւքմտարաննտան միւրէքքէպ օլմագ իւզըն , Փարիստէ «պտի Ֆրանսա Իմքէրաթօրի թարաֆընտան թէքլիֆ օլունան գօնկրէյէ ճէնապը շէվթէթմէապը հաղըթը փատիլ» հիյի տալ իզմընտա վիրուտ իթմիլ օլան նամէ՝ Ֆրանսանն տէրսատաթ սէֆիրի Մէօսիէ Սարքի տը Սուլիյէ մարիֆէթիյէ զաթը հիւմայունի միւլիւքեանէյէ կէչէն հաֆթա Ղումա կիւնիւ թագալ տիմ օլունմուլ տուր :

Թաւիլիէ էֆիւր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԷ

ՓԵՐԻՉ ԲՕՆԻՐԷՍԻ

Իմբերաթոր Վարդէօնուն թէքիֆի իլէ
Բարիզտէ ագտ օլունաճագ օլան մէճլիսի
միւքեալէմէի տիւվէլիյյէ, վէ Լվրօփանըն
օն պէշ Հիւքմտարանըն մէճլիսի մէգքիւրէ
տավէթ իթմէք զըմնրնտա ետզտըղը նամէիւ
ղէրինէ, Լվրօփա զագէթալարը լաէնգաթի
էնվայի միւլաճագաթ տէրճ իթմէքտէ տիրէր:
Պունշարտան պագըլարը Իմբերաթորուն պու
տավէթինի մէտՏ վէ թաճսին, վէ պաղը
լարը տա ֆասլ ու զէմմ իտէրէր: Ինկիլիզ
զագէթալարընըն էքսէրիսի պէշլէ պիր
քօնկրէնին թէշքիլի մուճալ գապիլէնտէն օլ
տուղունու, վէ ճիւզի ֆայիտէ ճառըլ օլա
մայաճաղընտան պաշգա, խայլի միւշքիւլաթ
վէ մուխալէֆաթ նէշէթ իտէճէյինի իտտաա
իտէրէր: Մէճլիսի միւքեալէմէի տիւվէլիյ
յէյէ տավէթ օլունան Հիւքմտարան միյա
նընտա վււգու պուլան իթթիֆագսըղըղըպու
զագէթալարըն միւլաճագաթընը թաստիգ
իթմէքտէ տիր:

Տէվէթլէր շիմտի եթիյէ պէօլիւնմիւշ տիր
պիր թարաֆը Իմբերաթորուն տավէթինի մէմ
նունէն վէ րէսմէն գապուլ իտուպ, եօլա չըգ
մաղա ճագըր տըրլար օ պիր թարաֆը տա
վէթի տօղրուտան տօղրույալ րէտտ իթմէյօր
սատա, պիրէր վէսիլէ իլէ մուխալէֆէթ կէօս
թէրմէքտէ տիր: Չիւնքի պու քօնկրէյէ տա
խիլ օլան Հիւքմտարանընտան պագըլարը
նա քեար վէ պագըլարընտա զարար կէօ
րիւնիւր: Պունուն իչիւն Խթալիա, Տանի
մարգա, վէ Լւամանիա տէվէթլէրի քէն
տի ֆայիտէլէրինի կէօրէրէք գապուլ իթ
տիրէր: Ինկիլիէրրա զագէթալարը եաղայօր
լար քի մէգքիւր քօնկրէնին քէնտիտէվէթ
լէրինէ զարարը, քեարը, վէ գօրգուսու
տախի հօգ տըր, լաքին թէգէքքիւր օլու
նաճագ մէվաւտըն սուրէթինի Իմբերաթոր
Վարդէօնտան շիմտիտէն մաթլուպ իտէ
յօրլար: Լւատրիա վէ Իրուսիա իսէ, Ինկիլ

էրրանըն բօլիթիգասը իլէ ճարաքէթ իթ
մէքտէ տիրէր:

Լօնտրա վէ Վ իննա քապիւնէթօլարը ա
րասընտա սըգ սըգ թէլէղրտֆ խապէրլէրի
կէլիպ կիթմէքտէ տիր: Վ իննատա թապ օ
լունան Իրէս զագէթալարըն եաղտըղընա նա
զարէն, Լւատրիա տէվէթի Լօնտրատա պու
լունան սէֆիրինէ, պու պապտէ պիւս պիւ
թիւն Լօրտ Վատուլինին վէ Ինկիլիէրրա գա
պիւնէթօսունուն թուլէթտուղու բօլիթիգասի
իլէ ճարաքէթ իթմէսինէ տայիր իմալիմաթ
կէօնտէրէճէյիմիւշ: Բուսիա տէվէթի տախի
Իմբերաթորուն տավէթնամէսինէ ճէնուղ ճէ
վապ կէօնտէրմէմիւշ տիր: Վ զագէթայի
մէզպուր տէր քի, Իմբերաթոր Վարդէօնուն
նուլթգու Բուսիա գապիւնէթօսունա րէք
ֆէնա թէյսիր իթմէսինտէն, Բուսիա գրալը
մէգքիւր տավէթի գապուլ իտէմէյէճէք
զանն օլունուր: Վ աղէթայի մէգքիւր օօն
ճավատիսաթ օլարագ աթի իւզ գիքը պաճ
սը նէշէ կտէր: Ինկիլիէրրա մաճալ
լէրտէն ալտըղմըլ խապէրլէրէ վէ Իմբէ
րաթոր Վարդէօնուն տավէթնամէսինէ տա
յիր Մ. տը Ուխալէնկին Պէռլին վէ Լօնտ
րա գապիւնէթօլարըլա միւլալէրէթ իթ
տիյի միւլաքէրաթէ նազարէն, Լւատրիա,
Իրուսիա վէ Ինկիլիէրրա տէվէթլէրի մէճ
լիսի միւքեալէմէի տիւվէլիյյէյէ պիգզաթ
տախիլ օլմայաճագլար ըմըլ:

Եինէ զագէթայը մէզպուր տուվէլը սէլա
սէնին մէզքիւր տավէթի պաղը շէրաթ իլէ
գապուլ իտէպիլէճէքլէրինի ետզմըլ վէ պաշ
լըճալարընը գիքը իթմիւշ օլտուղունտան պէր
վէճՏի աթի պէյան իտէրիլ:

Վլվէլա տուվէլը մուաղզամա վիւքէ
լասը քօնկրէտէ միւլաքէրէ օլունաճագ մէ
տալիլէ տայիր պիր պէյաննամէ գալէմէ ալա
ճագ, վէ խուսուսի իլէ էլան միւլաքէրմիւթ
բօլիթիքիյյէյէ տաա իթթիխալ օլունա
ճագ խուսուսաթ վէ եախօտ Հիւքմտա
րանը Լվրօփանըն պէյնլէրինտէ վուգուա
կէլմիւշ օլան միւնաղաաթէ մախսուս օլաճագ

տըր: Սանիյէն՝ պէյաննամէի մեղքերուն ֆի-
իլէ կէօթիւրիւմէսինտէն նէշէթ իտէճէք մե-
նաֆիէ տօղրուտան տօղրույա իւհազ օլան
տէվլէթլէրին միւճէրրէտ միւղաքէրաթտէ
հուզուրլէրինի միւնասիպ կէօրիւլէճէք, վէ-
քէնտիլէրի սէօյլէշէպիլէճէք: Սալիսէն՝ պէ-
յաննամէի մեղքերուն գազիյյէն ֆիիլէ-
կէօթիւրիւմէսի իշիւն թէէմիսաթ վէրիլէ-
ճէք՝:

Իշթէ տուվէլը սէլասէնին Իմբէրաթօր
Վարօլէօնուն նամէսինէ դարչը եազաճազա-
լը ճէվապ, քի բօնկրէնին թէշքիլինէ միւշ-
քիւլաթ կէթիրէ պիլի: Իմբէրաթօր տու-
վէլը սէլասէնին պու շէրաթիլինի աճապ գա-
պուլ իտէճէք մի, եօգսա իթմէյէճէք մի,
հազընլարտա մալիւմ օլուր:

Պրանսա Իմբէրաթօրի թարաֆընտան
Բարիստէ թէշքիլի թասափուր օլունան
մէճլիսի միւքեալէմէի տուվէլիյէյէ տալէ-
թի մուշըր հիւքմտարանէ կէօնտէրիլմիշ օ-
լան նամէլէր, պազը էճնէպի զազէթալարընըն
իտտասաքնա կէօրէ շու մէալտէ իմիշ:

Ի վլուփանըն օլթիթիգասը շիմտիքի հալ-
տէ Վ իեանէ մուսհէտէսի ասասը իւզէրինէ
պինա գըընմագտա իսէ տէ, պու ասաս հէր
թարաֆտան րէհինի ինհիտամ օլտուղու թա-
րիֆտէն վարէսթէ տիր: Տէվլէթլէրին հալ-
վէ մէվգիի լալըզըլա միւլահազա օլունտու-
ղու հալտէ, մեղքիւր մուսհէտէսին հէր ճի-
հէթի իսլալ վէ թա՛տիլ վէ եա ինքեար օ-
լունտուղունու, վէ եալիօա մէվգիի մուսա-
թարատէ պուլընտուղունու իթիւրաֆ իթ-
մէմէք միւմքին տէյիլ տիր:

Պու հալտէն իսէ պիր թագըմ նըզամըզ
վազաթի վէ սէնէտսիզ հուզուգ վէ րապը-
թասըզ տալալէր, վէլ հասըլ տիւրլիւ տիւր-
լիւ մէհէքէլէր նէշէթ իթմէքտէ տիր: Պի-
նաէն ալէյհ հալի հազըրըն թահթը րապը-
թայէ իտիսալի, վէ ահլալի աթիյյէնին թէէ-
մինի իշիւն պիր գօնկրէ թէշքիլինի թէքլիֆ
իտէրիմ:

Օլաթէն ֆէլաքէթ մէսլէքիստէ թէրպիյէ

օլտուղում հալտէ, թագտիր սաիգասիյլէ վէ
Ֆրանսըզ միլէթինին իրատէսիյլէ ճալիսի
թախթը հիւքիւմէթ օլտուղունտան պանա
կէօրէ տէվլէթլէրին հուզուգունու վէ ահա-
լիսինին ամալ վէ մագաստի մէշուասընը
պիլմէք պէլքի ճիւմլէտէն զիյաստէ էլլէմ
տիր: Ին վէիսիմ թէճրիպլէր կէօրմիւշ օ-
լանլարըն պիթթապի մէճպուր օլմալարըլա-
ղըմ կէլէն էֆքեար, իթիտալ վէ հազգանի-
յէթին պէօյլէ պիր մէճլիսի միւքեալէմէի
տուվէլիյէտէ իպրազընա հազըրմ: Պէյ-
լէ պիր թէքլիֆ պիլ իսթիյար վուզուպու-
լան թէշէպպիւսիմտէ շան ու շէօհրէթ հէվ-
վէսինէ թապի տէյիլիմ. ֆագաթ հազըն-
տա պիր թագըմ թասափիւրաթի հարիսանէ
իսնատ օլունմուշ պիր հիւքմտար օլտու-
ղունտան, մագաստի միւճէրրէտիմ Լվլըօրա-
նըն մուհաֆազայի ասայիշինտէն իպա-
րէթ օլտուղունու պու հարաքէթիմլէ
իսպաթ իթմէք իսթէրիմ: Պու թէքլիֆ
գապուլ գըընտըզ տուրէթտէ, Բարիսին
մէքքէզն ճէմիյէթ իթթիսազ գըընմա-
սընը րէճա իտէրիմ: Վէ Պրանսանըն
մուհիպալ վէ միւթթէֆիգի օլան հիւքմտա-
րան, միւղաքէրաթտէ հուզուրլէրինի միւնա-
սիպ կէօրտիւլէրի սուրէթտէ, հազգլարըն-
տա տօսիթանէ միհմաննիւվազլըզ մէրասի-
մինին իճրասընը մէտարի մէֆիսիթէթ պիլի-
րիմ:

Թասալէրէ Լվլէս

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՄԻԹԵՆԵՎԻՅԷ

Թասալիւրի էֆքեարըն 147 նիւմբօսունտա
թէէսսիւֆի շալան աթի իւզ զիքը վուզուա-
թի օգուրուզ:

Պիր թագըմ Լվլէսօզ էլզըլասը Լոունան
հուտուտինտէ Բէլաթուզ գարիյէսի ահա-
լիսինտէն օն չօճուգ էպիր իթտիլէրի, վէ
պունլարը սալըվէրմէք իշիւն էլլէ պին զու-
լուշ թալէպիյլէտիլէրի, 143 նումբօսըզ-

տա միւնտէրէճ պիր թահրիրաթտէ պէյան գըլընմըշտը :

Հուտուտի մէզքիւրտէ վազը Շօրպի նամ մահալտէն մուախսարէն վազը օլան Խ- շարէ կէօրէ , չօճուզլարըն թախլիսի իչիւն մէմուրիյնի մահալիյէ թարաֆընտան պազը թէտապիրէ թէշէպպիւս օլունմուշ , վէ Եու- նան մէմուրլէրիյէ տախի մուխապէրէ գը- լընմըշ իսէ տէ , հուզուլի մարլէպէ մուվէֆ- ֆաֆ օլունամադըլընտան , նիհայէթ ազրիպ- պա վէ միւթաալիզաթի պիշարէ չօճուզլարը եիրմի պին զուրուշա բազարլաշարագ ազչէ- յի իթա իլէ գուրթարմըշար արը" :

Եսիթանէտէ թապ օլունան Լէվընթ Հէ- ըրլտ նամ Ինկիլիզ զազէթասը 43 նումէ- րօսունտա , Հաշմէթլու գրալիչա հազըթլէ- րինին Խմբէրաթօր Կաթօլէօն թարաֆընտան թէքլիֆ օլունմուշ օլան գօնկրէ , է տախիլ օլամայաճաղընը նէշըր իտէյօր :

— Հաշմէթլու Ինկիլթէրրա գրալիչասը հազըթլէրի տէսթի խաթթիլէ , Խմբէրա- թօր Կաթօլէօն հազըթլէրինէ պիր նամէ կէօնտէրմիշ , վէ օլ նամէ տէրուինտէ , գօնգըթտէ միւզաքէրէ օլունմագ իչիւն թէք- լիֆ օլունան մէսախլին էվլէլտէն քէնտուսի- նէ իշար օլունուր իսէ , միւզաքէրաթէ պիզ- զաթ հազըր պուլունաճաղընը իֆատէ վէպէ- յան իթմիշ օլտուղը Ժուռնալ զազէթա- սընտա միւնտէրէճ տիր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՄԻԼԻՅԷ

Կէչէն փէնչէնպէ կիւնիւ միլէթիմիզ Ի- չիւն պիր միւպարէք վէ ֆէրահֆէզա կիւն իտի : Իքի սէնէտէն պերի փաթրիքսիզ գա- լան , վէ պիր ալիմ , ազգասէր , վէ Սահմա- նագրակաւ Պատրիարքընպիր կիւն էվլէլին- թիխապի վէ նասպի իլէ մէսրուր վէ տիշատ օլմագարգուսունտա պուլունան միլլէթիմիզ պէքիւմ օլտու 3 Փաղիլէթլու թազթագ- եան Պօղոս սերփիկիւրպոս հազըթլէրի միլ-

լէթին բէյի , մէթպուիմիզ օլան տէվլէթի ալիյէնին իրատէսի իլէ , վէ Սահմանադրու- թիւնուսուղուլն աչքեմմընճա , միլլէթիմիզէ փաթրիք ինթիխապ օլունմաղէ , սաաթ պէշ պուլուզ րատտէլէրինտէ մապէյնը հիւմա- յունէ կիտէրէք խաթրապի հազըթլի շէ- հինշահիյէ եիւզ սիւրմէյէ նայիլ օլարագ տուայի վաճիւպ իւլ էտայի հազըթլը փա- տիշահիյի պիլ թէքրար հատ վէ թէզքեար իլլէտիքաէն սօնրա , սաաթ սէքիզտէ պապը ալիյէ կիտէրէք բէսմի վիզիթասընը էաա իթմէքլէ ախամ սաաթ օն գարարլէրինտէ պէօյիւք զիյնէթ վէ իշթիշամ իլէ Սայր Եկիլեցիյէ ալտէթ իլլէտի : Քիլիսէի մէզ- պուր տէրունինտէ վէ տըշարընտա Պիւրա- պատիւ Սրազան Հայրըն ալտէթինէ վէ տուասընա միւնթաղըր օլան միլլէթտաշա- ըրմըզըն հիսս իլլէտիքլէրի մահզուզիյէթ հատտէն պէրուն իտի :—

ԻՅԼԵՆ

Կէչէնլէրտէ Տաղիսթանը Սահմուտ էֆէն- տի պիր տիւյիւնէ , 600 սէնէտէն պէրու պէլտէյը մէզքիւրտէ ճիւմհուր վէքիլլէյի իտէն խանգատլէրտէն պիր գաջ գէվաթ տալլէթ իտիւպ , պուրաշարտա էօյլէ մէմլէ- քէթլէրի ատէթինճէ , քէօլէվէ քէօյ հէտի- յէ վէրիլէմէտի յինտէն , 6000 զշ լուգ ալ- թուն իլէ պիր չիֆթ փիշթօլ վէ պիր պլ- թուն իլլէմէլի գամա վէրմիշ իսէ տէ , միւ- մայիլէյհին պու հարաքէթի , Բուսիա ալէյ- հինէ պիր ֆէսատ օլմասը պազըլարընմիւ- ճիւպի վէսվէսէսի օլտուղունտան , քէյֆիյէթ էօյլէ օլմայըպ , իլլա պիր մէմլէքէթ իւսիւ- լինտէն իպարէթ պուլունտուղու ամմէնի մալիւմիւ օլմագ իչիւն իշ պու մահալէ իյ- լան գըլընտը :

ՍԱՀԻԳԻ ՄԱԹԳՈՒԱ ՎԷ ՂԱԶԷԹԱ

Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ